

Kritika razstave

Plastenje v družbeni prostor?

Razstava del Bogdana Čobala v Univerzitetni knjižnici Maribor

KAJA KRANER

Samostojna razstava del Bogdana Čobala v zelo specifičnem prostoru Univerzitetne knjižnice Maribor prinaša pregled umetnikove slikarske produkcije od konca 60-tih let, ko je stopil na slovensko likovno sceno, pa do dveh najnovejših serij. Kljub temu da gre na prvi pogled za klasično postavitev, ki spretno, v veliki meri v svoj prid izkorišča specifične prostora, se ob natančnejšem pogledu razpira še zelo zanimiva dimenzija, ki je sicer ni zaslediti. Gre za praktično enakovredno vključevanje dokumentov v samo razstavo, na način sopostavitve slikarskih del in njihove refleksije (kritik, besedil ob razstavi iz preteklih razstav itd.). Slednji se morda zdijo povsem ne-pomenljivi dodatki, ki zgolj doprinejajo k "dokumentarističnemu" aspektu, ki ga razstava, ker predstavlja prerez umetnikovega opusa, v vsakem primeru ima. Če pa na sopostavitve pogledamo z očesom, vajenim sodobne umetnosti, predvsem pa sodobnih razstavnih pristopov/politik, bi lahko rekli, da gre za nekakšno logično levitev avtorjevega dosedanjega pristopa.

Če sledimo kronološki logiki, razstava pričinja z serijo slik med letoma 1970 in 1980, ki jo "nadgrajuje" še sopostavljeni izsek iz refleksije ob razstavi. Ravno takšne, načeloma nezdržljive, so tudi sopostavitve znotraj samih slikovnih površin, na

zgodnjih delih umetnik namreč kombinira motiv krajine z ostrimi, optičnimi barvnimi površinami v "neokonstruktivistični" maniri. Gre torej za spajanje nasprotujočega si; neokonstruktivistično racionalistično odpovedovanje umetniški ekspresivnosti je "kršeno" s krajinskim motivom, ki dopušča, če ne kar spodbuja polet slikarskega "subjektivizma". Ta izrazita dualnost se nadaljuje skozi celoten umetnikov opus, četudi v posameznih zaokroženih serijah (Pogledi, Povratak k jedru, Anatomija kozolca, Prostorska okna, Energetska polja) na različne načine.

Nasploh je mogoče reči, da se Čobal izogiba stilskim izčiščenostim ter v vseh fazah opusa tvori izrazito hibridno govorico. Pri tem pa ne gre toliko za to, da bi bila hibridnost produkt nekakšne neodločne "mlačne" mešanice vsega po malo, temveč najverjetneje še v večji meri izpričuje neko mero distance do koncepta "čistosti". In ravno ta distanca v samem jedru umetnikove govorice se zdi tisti temelj, ki se v pričujočem primeru izpolni v enakovrednem sopostavljanju preteklih umetniških del, skorajda na način dokumentov, njihovih refleksij, ter najnovejše serije del, katerih ključni operacionalni princip je ravno refleksija dosedanje produkcije. Temeljna ideja serije osmih slik, skupno naslovljene Retro, ki zraven serije Pogledi, razstavljene v osre-

Pogled na dela iz najnovejše slikarske serije Pogledi v osrednjem razstavnem prostoru UKM (Kaja Kraner)

dnjem prostoru razstavišča UKM, predstavlja izsek najnovejše produkcije, je namreč ravno poskus samonanašajočega se premisleka, ali - kot se izrazi avtor sam - simbolične odslkave vsebinskih in likovnih principov slik iz preteklih obdobij.

Kljub temu da vsekakor daje tak vtis, pričujoča postavitev vendarle ni vzpostavljena na način klasične pregledne razstave, kakršno je na primer leta 2002 pripravila Umetnostna galerija Maribor. Ravno zato je kontinuiteta razvoja morda manj očitna, jo je pa kljub vsemu mogoče zaznati. Na primer na postopnem prehodu od konkretnih, umetniško posredovanih krajin do "konceptual-

nih krajin" (v obeh primerih se ohranja močna izraženost prostorskega križa, ki omogoča gledalčevu "pripetje"), sploh pa prehodu od klasične štafelajne slike, preko slik-objektov in poliptihov, do nekakšnih slik-teles, ki se zažirajo v razstavnih prostor. Značilno plastenje v okvirih slikovnega formata se temu ustrezno postopoma prestavlja še v razstavnih, tj. tudi konkretnih družbenih prostorih.

Nikjer ni sicer eksplicitno navedeno, ali so enakovredno vključene refleksije del dejansko zamišljene na način nekakšnega plastenja v družbeni prostor oziroma izpostavljanja plasti družbenega prostora. V

vsakem primeru pa je na interpretu, da vzpostavlja kontinuitete med deli ter znotraj opusa, preko teh pa "razumevanje", da torej med posameznimi umetniškimi deli išče neko logiko. Interpret navsezadnje ni tisti, ki umetnika oziroma njegovo dejavnost razume bolje, kot se/jo ta razume sam, temveč predvsem tisti, ki ima tako ali drugače avtoriteto, da v dialogu z umetnino sprosti lastne kreativno-interpretativne potenciale. Torej v nekem smislu tisti, ki nujno, neizbežno izvaja "interpretativno nasilje" nad umetnino. Seveda pa je umetnina dejansko že od vsega začetka vzpostavljena kot (potencialni) objekt tega.

Žlahtno muziciranje štirih virtuozov

Godalni kvartet Tartini v Mariboru v jubilejni 30. sezoni umetniškega delovanja

TJAŠA KRAJNC

V ciklu Spekter zvokov, ki ga prireja Evropski kulturni in tehnološki center Maribor v sodelovanju z zavodom Maribor 2012 - Evropsko prestolnico kulture - in Pokrajinskim muzejem Maribor, je nastopil Godalni kvartet Tartini - vodilna slovenska godalna zasedba, ki deluje od leta 1983, v njej pa igrajo priznani godalci: violinista **Miran Kolbl** in **Romeo Drucker**, violist **Aleksandar Milošević** ter violončelist **Miloš Mlejnik**.

V jubilejni 30. sezoni umetniškega delovanja so na koncertu v Viteški dvorani mariborskega Pokrajinskega muzeja izvedli Godalni kvartet v Es-duru, op. 33, št. 2, Hob. III/38, z naslovom Šala dunajskega klasicista Josepha Haydna, v osrednjem delu štiri sporočila za godalni kvartet slovenskega skladatelja 20. stoletja Marijana Lipovška, v drugem delu koncerta pa eno temeljnih del 19. stoletja za godalni kvartet, obsežni Godalni kvartet v d-molu, št. 14, Smrt in deklica, D 810, avstrijskega zgodnjega romantika Franza Schuberta.

Med instrumentalnimi zvrstmi v dunajskem klasicizmu zavzema godalni kvartet posebno mesto, ne le zato, ker se je v tem obdobju v Haydnovi glasbi uveljavil in izoblikoval kot najplemenitejša instrumentalna zvrst, ampak tudi, ker so ga že od začetka povezovali z zahtevami za najvišjo kakovost in glasbeno vrednost. Spajanje in zlivanje štirih posameznih glasov v homogeno celoto je v tej zvrsti doživelo najčistejšo uresničitev klasičnega glasbenoumetniškega ideala, tako najprej v godalnih kvartetih Josepha Haydna, ki jih je razvil kot ciklično obliko s številnimi duhovitimi iznajdbami in tonskimi

Godalni kvartet Tartini ob prejemu nagrade Prešernovega sklada (Janko Rath)

domislicami ter z raznolikimi načini variiranja, obdelave motivov in niansiranja v harmoniji.

Haydn je v zrelem ustvarjalnem obdobju, leta 1781, ustvaril šest kvartetov, op. 33, ki jih je napisal z inventivnim melodičnim oblikovanjem in gostejšo stavčno strukturo, tudi v Godalnem kvartetu v Es-duru, op. 33, št. 2, Hob. III/38 z naslovom Šala, ki je v precizno ubrani izvedbi godalcev kvarteta Tartini zaživel v jasno izklesani tonski podobi, z gibljivo prepletanostjo glasov, vrsto glasbenih domislic in z za Haydna tako značilno duhovito in humorno izrazno govorico.

Člani Godalnega kvarteta Tartini kvarteta se v obsežnem repertoarju širokega razpona od klasicizma prek romantike do impresionizma in kasnejših slogov 20. stoletja posvečajo tudi izvajanju godalnih kvartetov slovenskih skladateljev, med drugim so spodbudili nastanek vrste novih del za godalni kvartet sodobnih slovenskih skladateljev. Tokrat so v Mariboru predstavili štiri sporočila za godalni kvartet Marijana Lipovška, eno uspešnih slovenskih skladb za godalni kvartet, iz leta 1973, s pristno skladateljevo invencijo in refleksijo. Štirje stavki so zasnovani kot glasbena pisma človeku, išočemu odgovorov na življenjska vprašanja. V izvedbi godalcev kvarteta Tartini so zaživele kot doživljajske izpovedi, z značilnimi glasbenimi sredstvi od zgolj, poetično oblikovanih melodičnih linij do kratko odmerjenih fraz z nemirnim tremoliranjem, artikulirani-

mi pizzicati in hitrimi pasažami, ki so se razkrile v izrazito osebni glasbeni govorici - od razmišljujočih, meditativnih in melanholičnih odsekov do vedrejših, razgibanih in z muzikalno svežino obarvanih stavkov.

Med zadnjimi godalnimi kvarteti Franza Schuberta je nastal Godalni kvartet v d-molu, št. 14 Der Tod und das Mädchen/Smrt in deklica, D 810, iz leta 1824, po navdihu pretresljivo občutene istoimenske pesmi Mattheasa Claudiusa, tudi teme Schubertovega samospjeva iz leta 1817. Ta obsežni štiristavčni godalni kvartet je ne le eno najpogostejše izvajanih, cenjenih in priljubljenih Schubertovih komornih del, ampak prava mojstrovina te zvrsti. Kompleksna glasbena vsebina tega godalnega kvarteta s prevladujočimi čustvenimi sencami, ki se zvočno prelivajo od vedrega humorja prek patosa do melanholije in pretresljivo tesnobe občutja smrti je doživela polno muzikalno uresničitev v zavzeti, do potankosti izpiljeni komorni igri. Ekspresivno izvajanje godalcev kvarteta Tartini se je odlikovalo z izjemno izvajalsko kulturo, mojstrstvom v obvladovanju instrumentalnega metjēja in muzikalno presežno interpretacijo.

Koncert v praktično idealnem okolju je ob obilju gledaliških in glasbenih dogodkov tistega večera v Mariboru poslušalo malo poslušalcev, a prav takšnih koncertov bi si želeli več, saj so vir čiste navdiha in ustvarjalne energije mestu in ljudem, ki živimo v njem.

(PRI)POROČAMO

MARIBOR 2012

Evropska prestolnica kulture

Maribor • Murska Sobota • Velenje
Ptuj • Novo mesto • Slovenj Gradec

PONEDELJEK, 22 OKTOBRA

Univerzitetna knjižnica Maribor -
Glazerjeva dvorana

11.00

DOMOFIL(M), Lokalne filmske pripovedi III - matineja

17.00

Lokalne filmske pripovedi

Planet Tuš Maribor

16.00

EKRANOVIH 50 DNI ZA EKRANOVIH 50 LET, Dobro morje

Trg svobode Maribor

18.00

SALZBURŠKI PAVILJON WHITE NOISE, Monoblock - modul mentalne strukture prostora

Lutkovno gledališče Maribor

19.00

BORŠNIKOVO SREČANJE (mednarodni gledališki festival), Patrik Ouředník - Europeana

Klub KGB Maribor

19.00

Družabno družboslovje - gost dr. Dušan Keber

Dvorana Union

19.30

Cellomania (koncert)

Narodni dom - Velika dvorana

20.30

FESTIVAL ETNIKA, Stanley Jordan (solo koncert)

KULTURNAMOBILIZACIJA!

PROGRAM
EVROPSKE PRESTOLNICE
KULTURE VEDNO PRI ROKI!

www.maribor2012.eu

PODRPITO NA PLATFORMAH

ANDROID

iOS

NALOŽI SI MOBILNO APLIKACIJO MARIBOR 2012!

QR CODE

Ste vedeli, da ...

... več kot polovica prebivalcev Zemlje živi v mestih

Čez nekaj desetletij se bo delež približal 70 odstotkom. Mesta bodo zato morala zelo zrasti - z njimi pa bodo zrasli tudi izzivi. Prebivalci megamest se bodo spopadali z rastjo prebivalstva, avtomobilskimi izpuhi in prometnimi zastoji.

(Iz članka Velemesta prihodnosti. Več o tem v oktobrski številki revije Science Illustrated.)

www.sil.si

